

Szerkesztési Iroda:
Nagybecskerek Zápolya-
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Egész évre — 24 K
Félévre — 12 K
Negyedévre — 6 K
Egyes szám ára 8 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hir-
:: :: detési irodák. :: ::
Megjelenik vasár- és
ünneppalok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagybecskerek, 1914.

XLIII. évfolyam, 198. szám.

Szerda, szeptember 2.

Az oroszországi világcsata. Franciaország végnapjai.

Az oroszországi döntő harc.

Budapest, szeptember 2. A „A Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Bécs, szept. 1. A „Neue Freie Presse“ haditudósítója jelenti, hogy tegnap Lembergől csak négy órán át hallatszott az ágyulövések ebből azt kell következtetni, **hogy a harc vonal Lembergtől távolabbra eltolatott.**

Budapest, szept. 2. A „Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Bécs, szept. 1. A lapok haditudósítóinak a hadisajtószállásról érkezett jelentései egyértelműleg egyeznek abban, hogy az **osztrák-magyar csapatok offenzívája északon tartós heves harcok közben egyre előrehalad s mind az előrehaladásban, mind a kiterjedésben lényegesen megegyezett. Az északi harc vonalon küszöbön áll a döntés**

A keleti harc vonalon a helyzet változatlan de kedvező. E milliók által küzdött harcban, az érkezett jelentések indokoltá teszik az a feltevést, hogy az osztrák-magyar csapatok parancsnokai azt a taktikát követik, amelyet a német vezérkar Franciaországgal szemben oly sikerrel alkalmazott. A keleti hadsereg állásai következtében erősen tartja magát az ellenség nagy túlsúlyával szemben.

A küszöbön álló nagy döntést illetőleg általános a kedvező kimenetel reménye.

Az eddigi eredmények a zseniális vezetésen kívül tisztjeink és katonáink leirhatatlan halálmegegyezésének köszönhető.

Hetvenezer orosz hadifogoly.

Budapest, szeptember 2. A „Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Berlin, szept. 1. Érkezett hajnali 3 óra 10 perckor. A nagy főhadiszállásról jelentik: Keleten Hindenburg tábornok hadseregének már bejelentett győzelme sokkal nagyobb jelentőségű mint aminőnek eleinte látszott.

Dacára annak, hogy Neidenburg fölött újabb ellenséges haderők léptek fel, **az ellenség teljes vereséget szenvedett. Három hadtest megsemmisült és 60 000 orosz, ezek között két tábornok esett német fogságba, azonkívül csapataink sok ágyut és tábort jelvényt zsákmányoltak.**

A még Kelet-Poroszországban időző ellenséges csapatok megkezdték a visszavonulást.

Von Stein, főhadiszállásmester.

Budapest, szept. 2. A „Torontál“ eredeti távirata. Mint Berlinből sárgönyzik, a főhadiszállásról érkezett újabb jelentés szerint a németek az ortelburgi csatában **hetvenezer orosz foglyot ejtettek s az oroszok tüzéségét teljesen megsemmisítették.**

Németek győzelmes előnyomulása Franciaországban.

Budapest, szept. 2. A „Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Berlin, szept. 1. Érkezett hajnali 3 óra 10 perckor. A főhadiszállásról jelentik tegnapi kelettel hivatalosan:

Klück tábornok hadserege Combles vidékén nagy francia haderőknek oldaltámadását egy hadtesttel megverte.

Bülow tábornok hadserege Saint-Quentin mellett teljesen megverte a tulerőben levő francia hadsereget. miután előzőleg már előnyomulás közben **elfogott egy angol gyalogos zászlóalj.**

Hausen tábornok hadserege Bethel közelében Aisne felé szorította vissza az ellenséget.

A württembergi herceg hadserege a Maason való átkelés további folyamatában előcsapataival nekiment az ellenségnek, de nagyobb ellenséges haderő ellentámadása folytán csapatainak egy része kényszerült visszatérni a Maas innenső partjára. Később a hadsereg ismét átkelt a Maas folyón és most Aisne felé nyomul.

A Les Ayvilles erődöt e sereg előnyomulása közben bevette.

A német trónörökös hadserege folytatja előnyomulását a Maas felé és az azon túl fekvő vidéken, **miután Pont Medy erőd parancsnokát az erőd helyőrségével egy kirohanásuk alkalmával elfogta, az erőd elesett.**

A bajor trónörökös és Huringen tábornok hadserege folytatja harcait a francia Elzászban.

Páris elzárása. Az új francia débacle.

Budapest, szept. 2. A „Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Bécsből sürgönyzik: A „Reichspost“ közli a hirt, hogy **Páris északfelőli elzárása befejezett tény. A teljes francia débacle immár elkerülhetetlen.**

Budapest, szept. 2. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint a Magyar Távirati Iroda jelenti, stockholmi távirat szerint **a németek északon befejezték Páris körülzárását. Páris lakossága menekül.**

Budapest, szept. 2. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint a Havas-ügynökség jelenti, **egy német léghajó tegnap ismét két bombát dobott Párisra, a bombák azonban csak jelentéktelen kárt okoztak.**

Egyéb események.**A miniszterelnök levele bukaresti követünkhöz.**

Budapest, szept. 1. A „Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) A bukaresti lapok jelentése szerint **Tisza István gróf miniszterelnök gróf Czernin Ottokár bukaresti osztrák-magyar követéhez a következő táviratot intézte:**

— Örömmre szolgál, hogy megerősíthetem azt a hirt, miszerint Magyarország összes románnyelvű lakossága hazafias lelkesedéssel vesz részt abban a küzdelemben, melyet délkelet Európa rendjének, civilizációjának és szabadságának érdekében folytatunk. A mi románjaink nem maradnak senki mögött sem abban a hazafias felbuzdulásban, amely a Monarchia összes népeit a trón és a megtámadott haza veszedelmében egyesíti. A tartalékosok lelkesedéssel sietnek ezidekhez s mindenki: gyermekek, aggastyánok teljesítik a haza iránti kötelességüket. A hűségnyilatkozatok, a tesztvériesülés jelenetei egymást érik, a nemzeti mozgalmak legmerékansabb vezetőinek, a többi között Vajda és Vláraknak részvételével. A nagy igazság, amelyet én egy negyedszázad óta hirdetek: a magyar és román fajnak érdek-

közössége nyilvánul meg világosan a jelenlegi dicsőséges és termékeny válság alatt. A mindennapi élet minden kicsinyessége és helytelensége eltűnik a közös ellenség által felvetett nagy problémák előtt. A fegyverekben való testvéreinkből ki fog sarjadosni a vállvetett békés munkálkodásban való testvérieség s a közös küzdelem és a közös dicsőség olyan helyzetnek fogja szilárd alapját megalakítani, amely egyaránt megfelel a magyar állam szükség szerű követelményeinek és a román nemzetiség jogos óhajának. Szükséges kijelentem, hogy én a magam részéről, mindent el fogok követni a valóban nemes cél elérésére.

Gróf Tisza István

Merénylet Bobrinszky gróf ellen.

Budapest, szept. 1. A „Torontál“ eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Bécsből sürgönyzik: A „Neues Wiener Tagblatt“ berlini tudósítójának jelentése szerint a máramarosi ruthén pörből ismert nagy pánszláv agitátor Bobrinszky gróf ellen merényletet követtek el. Kiewben ugyanis egy ukrainista diák rálőtt Bobrinszky grófra, aki könnyen megsebesült.

A német császár lemondott angol katonai méltóságáról.

Budapest, szept. 2. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint a Budapesti Tudósító Berlinből jelenti, a német császár **lemondott angol katonai méltóságáról.**

A belga királyi család menekülése.

Budapest, szept. 2. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A Budapesti Tudósító jelenti Antwerpenből, hogy a belga királynő fiaival **tegnap Londonba utazott.**

Elsülyesztett angol hadihajó.

Budapest, szept. 2. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint a Zeit-nek Berlinből jelentik, Sanfrancisko mellett **egy német cirkáló elsülyesztett egy angol hadihajót.**

Az angolok Ostendeben.

Budapest, szept. 2. (A „Torontál“ eredeti távirat.) Mint Bécsből sürgönyzik, **az angolok megszállták Ostendet.**

Torontálvármegye és a háboru.**Jankó Ágoston alispán jelentése.**

I.

Mint már röviden említettük, **Jankó Ágoston** udvari tancsosz alispán, a vármegye augusztus 31-iki rendkívüli közgyűlésén terjedelmes jelentésben számolt be a vármegye állapotairól a háboru megindulása óta.

Ez a nagyszabású s minden részletében jellemző s valósággal történelmi értékű jelentés megkívánja a legszélesebb publicitást s olvasóink igazán fölemelő érzéssel olvashatják. Ezért az alábbiakban két közleményben egész terjedelmében adjuk a jelentést:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

A rendkívüli viszonyok, amelyekbe a mozgósítás illetve a háboru folytán jutottunk, indokoltá, sőt kötelességemmé teszik, hogy jelentést tegyek a mozgósításnak, illetve a háborunak vármegyénk közigazgatására és közállapotaira vonatkozó hatásáról.

A részletes mozgósítást elrendelő távirati parancsot július hó 28-án éjfé-

után 1 órakor vettem kézhez, ugyanez időtájt kapták azt meg a főszolgabírák és polgármesterek is

A szükséges intézkedések ugy részéről, valamint a főszolgabírák és polgármesterek részéről még az éj folyamán megtörténtek és reggelre már az egész vármegye területéről beérkeztek a jelentések, hogy a mozgósítási parancs végére lett hajtva.

A védkötelesek bevonulása várakozáson felül gyorsan megtörtént úgy, hogy 48 óra helyett, már 12, illetve 24 óra alatt rendelkezési helyükön voltak. Késedelem sehol sem fordult elő és az egész vármegye területén nem volt rá eset, hogy valakit a bevonulásra hatóságilag, vagy rendőrileg kényszeríteni kellett volna. Különösen ki kell emelnem, hogy a szerb nemzetiségű hadkötelesek is minden tétovázás, vagy késedelem nélkül, készségesen vonultak be a zászlók alá.

Az általános mozgósításra vonatkozó rendelet július hó 30-án érkezett és ennek végrehajtása ugyanoly gyorsasággal és szabatosággal történt.

A mozgósítás természetesen bizo-

nyos izgatottságot és nyugtalanságot okozott a lakosság körében, azonban ez az izgatottság egy percig sem volt olyan természetű, hogy rendezavarást kellett volna tartani, úgy hogy a csendőrsök némi megerősítésén kívül, semmiféle különös rendőri intézkedésekre nem volt szükség. A lakosság nemzeti-ségi különbség nélkül a háborut indokoltak és kikerülhetetlennek tartja, valóságos lelkesedéssel és a győzelemben való erős bizalommal bocsátotta fiait a harctérre, azután pedig megnyugodott és most folytatja gazdasági és ipari rendes foglalkozását.

A mozgósítás folytán a közigazgatásra igen súlyos és felelőségteljes rendkívüli feladatok hárultak, amelyeknek ellátása az első napokban az által okozott némi nehézségeket, mert sok tisztviselőt hívtak be katonai szolgálatra. Bevonult ugyanis a központból 13 tisztviselő a járásokból és városokból 15 tisztviselő; a községi alkalmazottak közül pedig 17 jegyző, 75 segédjegyző lett behíva.

Mindazonáltal a közigazgatás nem akadt meg és a teendőket a megmaradt

tisztviselők - fokozottabb tevékenysége mellett élvégezzük anélkül, hogy egy két szolgai állást kivéve, rendkívüli munkaszerződést kellett volna alkalmaznunk.

Nem mulaszthatom el különösen hangsúlyozni, hogy a mozgósítással és a hadiszolgáltatások kiállításával járó rendkívüli nagy és felelősségteljes munkát a járási főszolgabírák, a polgármesterek és a községi előjáróságok a legnagyobb gyorsasággal, dicséretreméltó szabadsággal és lelkiismeretességgel végezték el, úgy, hogy e tekintetben a katonai hatóságok részéről a legcsekélyebb panasz sem merült fel, sőt a közgazgatási hatóságok és közegek mindenütt elismerésben részesültek. Általában véve a vármegye és a községek tisztikara tudatában van annak, hogy rendkívüli idők rendkívüli munkát kívánnak és teljes odaadással igyekszik a fokozottabb igényeknek megfelelni.

Az általános mozgósítás folytán a munkaképes lakosságnak bevonulása a folyamatban lévő gazdasági munkában némi zavarokat okozott, különösen azokban a községekben, amelyekből az igákat is igénybe vette a katonaság; de mivel az aratás és behordás a vármegye területén már legnagyobb részt be volt fejezve, a zavar csak rövid ideig tartott és a nép megtalálja a módját, hogy a betakarítási és cséplési munkát nagyobb károk nélkül ellássa.

Mivel vármegyénk a hadifelvételnek utjában van, sőt részben a hadműveleteknek a területébe is esik, nagy számú katonaság vonult keresztül és lett a déli részeken összpontosítva, ami az élelmi piacokat erősen igénybe vette. Ennek következtében mutatkozott ugyan egyes helyeken bizonyos élelmi cikkekben erős megfogyatkozás, de ez csak néhány napig tartott, amíg azt behozatallal pótolták. Természetesen ezeken a vidékeken az élelmiszerek árai is emelkedésnek indultak, azonban a közönség felszólalása és a hatóságok komoly figyelmeztetése utját állotta annak, hogy indokolatlan és nagyobb mérvű drágaság keletkezzen és ennél fogva nem került rá a sor, hogy az 1913. évi LXIII. t. c. 7. §-ával megadott lehetőség alapján, az élelmi értékek árait hatóságilag kellett volna megállapítani.

A mozgósítás illetve háború folytán a vármegye közönségére rendkívüli feladatok hárultak a bevonult katonák családjainak támogatása és a sebesült katonák elhelyezése és ápolása körüli közreműködés által. E téren is megtette a vármegye kötelességét.

A mozgósítás elrendelése után nyomban elrendeltem, hogy a községek előjárói a társadalom vezetőinek és a jótékony egyesületek közreműködésével a bevonult családjait azonnal vegyék pártfogásukba és megfelelő módon gyámolítsák akár pénzzel, akár pedig élelmiszereknek természetben való kiosztása által, egyidejűleg pedig indítsanak gyűjtést is a bevonult katonák segélyre szorult családjainak támogatására.

Az akció azonnal meg is indult az egész vármegye területén és minden község a helyi viszonyoknak leginkább megfelelő módon gondoskodik róla, hogy a mozgósított katonák családjai szükségét ne szenvedjenek. A körülményekhez és a szükséghez képest pénz és élelmiszereket osztogatnak, amellyel még munkát is közvetítenek.

A háború a közönség jószívűségét és áldozatkészségét annyira felébresztette, hogy vetélkedve siet a háború okozta mindenféle bajok enyhítésére.

Megindult ugyan már az 1882. évi XI. t. c. alapján a mozgósított katonák

családjainak állami segélyezése iránt is az eljárás és az előkészítő munkák annyira haladtak, hogy a segély folyó szeptember 1-vel már folyósítható lesz, de a vármegye közönségének támogatása még ezután sem válik fölöslegessé, mert bizonyára sok olyan család lesz, mely esetleg később az állami segély korlátolt összegéből megélni nem bír és további segélyezésre is szorul. Azért tehát a vármegyében szervezett segélyezési akciót az állami segélyezés megkezdésével sem szándékozunk megszüntetni, hanem a fennálló szervezet továbbra is megmarad, mert azt hiszem, hogy a mozgósított katonák családjai majd csak a télen és jövő tavasszal fogják igazán érezni kenyerkeresőjük távollétét.

Elsősorban az volt a törekvésem, hogy a saját vármegyénkben levő szegény családok sorsát biztosítsuk és ezeket óvjuk meg a nélkülözésektől. E vármegyénk közönsége, bár ez évben a termés igen silány volt, az erkölcsi testületek és a községek támogatásával meggyőzi azt a feladatot, hogy a megyebeli szűkölködéket ellássa, sőt bizonyára képes lesz még az ország szegényebb vidékeinek támogatására is némi segítséget adni.

(Folytatjuk.)

HIREK.

— **Egy sabáci hős tábornok Nagybecskerekén.** A sabáci harctérről Nagybecskerekre érkezett a harctéren könnyebben megsebesült hős tábornok Gyarmati Dáni Balázs aki itteni rokonainál Kovács Rókus kir. ügyésznél van ápolás alatt. Tegnap este, amint a közönség a sebesült tábornok ittletéről értesült a városi intelligencia nagy csoportja cigány zenével lampiónos menetben felkereste őt. A közönségből dr. Hubert Zsigmonz ügyvéd üdvözölte az ablakban megjelent tábornokot, aki rövid beszédben megköszönte a közönség figyelmét.

— **Uj önkéntes tüzoltók.** A városi önkéntes tüzoltó-testület ismét új lelkes tagokkal szaporodott. Nezetesen újabban a következők léptek be a tüzoltó-testületbe:

Bencze László tanuló, Bokor Endre hivatalnok, Keppich Árpád hivatalnok, Kokán János máv. fékező, dr. Kamenitzky Árpád tb. m. aljegyző, dr. Sárvary Sándor kir. ügyészi jegyző, Bronts Nándor tanuló, Davidovits Dénes műszaki tisztviselő, Pfeiffer Tivadar iparművészeti növendék, Ambrózy István könyvkötő, Fialovszki Béla orvosnövendék, Szirmai László tanuló, Petrovics Szvetozár tanuló, Günther Mihály pék, Schwarcz Jenő bankhivatalnok, Gomilkovics József asztalos, Szepessy Jenő hivatalnok, Gaborov Milan kereskedő és Schlesinger László kereskedősegéd.

— **Riasztó hírek terjesztői.** Rendőrsegünk mint velünk hivatalosan közlik, rövidesen bánik a riasztó hírek terjesztőivel, mert tegnap egy jómódu itteni háziurat 8 napi elzárással büntetett azért, mert egy társaságban híresztelte, hogy katonáink ügye nem jól áll a harcmezőn, holott éppen az ellenkezője tapasztalható, mert Istennek hála mindenhol kitünő a katonáink helyzete.

— **Halálözás.** Meggyessi Lajos nyugalmazott városi ellenőr 57 éves korában Nagybecskerekén augusztus 29-ikén meghalt. Az elhunytat szombaton temették el nagy részvét mellett.

— **A Modern Moziban** tegnap este egy érdekes művész dráma került színre, s mely kíséző gazdag műsorral

együtt nagy tetszést keltett. A Modern Mozi szenzációi legközelebb a hábo us képek lesznek. Csütörtökön új gazdag műsor.

— **Beírások a zárdaiskolába.** A Miasszonyunkról nevezett Iskolánővérek vezetése alatt álló tan- és nevelőintézetben az 1914—15. tanévre szóló beírások szeptember hó 1., 2., 3., 4-én lesznek és pedig d. e. 8—12-ig, d. u. 3—5 óráig. Szeptember 5-én ünnepélyes „Veni Sancte”, mely után megkezdődnek az iskolai előadások.

A világháború naptára.

Olvasóinknak könnyebb áttekintés céljából itt állandóan adni fogjuk a világháború eseményeit:

Ausztria-Magyarország elfoglalta:

aug. 6-án Olkusz	orosz várost
aug. 6-án Volbrom	orosz várost
aug. 7-én Miechow	orosz várost
aug. 8-án Radzivilov	orosz helységet
aug. 8-án Wolóczyska	orosz helységet
aug. 8-án Nowosielica	orosz helységet
aug. 12-én Jedrzejov	orosz helységet
aug. 14-én Sabác	szerb várat
aug. 15-én Loznica	szerb községet
aug. 15-én Ljesnica	szerb községet
aug. 17-én Obrenovac	szerb községet

Seregünk átlépte Visztulát augusztus 8-án. E napon a határtól negyven kilométernyire minden orosz helység a miénk volt.

Aug. 14-én csapataink több helyen bevonultak Szerbiába, az ellenséges erőket mindentől visszavetettük.

A Drina melletti harcoknál döntő győzelmet arattunk. Sok foglyot ejtettünk. Csapataink csodálatra méltó bátorsággal harcolnak.

Seregünk aug. 23-án Krassniknál fényes győzelmet aratott kétszáz ezer főnyi orosz sereg fölött. 3000 foglyot ejtettünk, 20 ágyut, 7 gépfegyvert zsákmányoltunk.

A németek elfoglalták:

aug. 3-án Alexandrovo	orosz várost
aug. 4-én Czenstochau	orosz várost
aug. 4-én Kalis	orosz várost
aug. 5-én Briey	francia várost
aug. 7-én Lüttich (Liége)	belga várat
aug. 18-án Mlava	orosz várat
aug. 20-án Brüsszelt	Belgium fővárosát
aug. 23-án Lunewille	francia várost
aug. 26-án Namur	belga várat
aug. 26-án Gent	belga várost
aug. 26-án Longwy	francia várost

Aug. 10-én a németek Mülhausennél teljesen tönkrevették és megsemmisítették a hetedik francia hadtestet.

Aug. 11-én a németek a tizenötödik francia hadtest egyik vegyes dandárját Lunewillennél megverték, sok zsákmányt és hétszáz hadifoglyot szereztek.

Aug. 13-án Henrik bajor herceg lovaszszádjával megsemmisített egy francia dragonyos osztályt.

A német és az osztrák-magyar hadsereg egyesültek augusztus 6-án, orosz földön, Czenstochau és Bedzin körül.

Aug. 17-én a németek Stallpönnennél megverték az oroszokat s 3000 orosz foglyul ejtettek és hat gépfegyvert zsákmányoltak.

Aug. 18-án Japán ultimátumot intézett Németországhoz.

Aug. 21-én a németek Metz és a Vogezek között nagy diadalt arattak a francia seregek fölött. Ez volt a háború első nagy és jelentős csatája. A németek teljesen visszaverték az Elsászt fenyegető franciákat és most egy nagy nagy diadallal közelebb állnak Páris felé.

Aug. 23-án a Neufhateautól két oldalt előnyomuló német hadsereg teljesen megverte a Semois folyón áthatolt francia sereget. Számos ágyu, igen sok fogoly, köztük több francia tábornok a németek kezébe került. Maastól nyugatra a német csapatok megverték egy angol lovasdandárt.

